KAMMARRÄTTEN I GÖTEBORG
Avdelning 1

DOM

2019-02-19
Meddelad i Göteborg

Mål nr 2616-18

KLAGANDE
[redacted]

Ombud: Jurist Matilda Liedbeck

MOTPART
Försäkringskassan

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Förvaltningsrätten i Malmös dom den 5 april 2018
i mål nr 11522-17, se bilaga A

SAKEN
Assistansersättning

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver underinstansernas avgöranden och bestämmer att [redacted] har rätt till assistansersättning. Målet visas åter till Försäkringskassan för att bestämma ersättningens omfattning.

YRKANDEN

[redacted] yrkar att hon ska beviljas assistansersättning enligt ansökan.

Försäkringskassan anser att överklagandet ska avslås.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1531	Stora Nygatan 21	031-732 74 00	031-732 76 00	måndag – fredag
401 50 Göteborg		**E-post**: kammarratten.goteborg@dom.se		08:00–16:00
		www kammarratten.goteborg.se		

VAD SUSANNE BERG ANFÖR

Öronvård

Två gånger per vecka behöver hon hjälp med att rengöra sina öron med Vaxol. Sammanlagt tar detta 10 minuter. Hon behöver total handgriplig hjälp när hennes öron blir rengjorda med Vaxol. En annan person måste hålla i hennes huvud och nudda vid hennes hud i ansiktet. Personen droppar sedan in medel i hennes öra. Detta är att anse som ett mycket integritetsnära moment och en aktivitet av privat karaktär. Det är därför av stor vikt att hon själv kan välja av vem och hur detta moment ska utföras.

Tandvård

Hon har dålig munhygien och det är mycket viktigt att hennes tänder rengörs ordentligt. Hon medverkar inte alltid, utan det måste ske på hennes villkor. Tid för hela momentet, inklusive de naturliga pauserna som uppstår när hon inte medverkar, räknas in i de grundläggande behoven. Hon borstar tänderna två gånger om dagen. Försäkringskassan har godtagit tre minuter per tillfälle vid tandborstning, men det tar cirka fem minuter per gång att rengöra hennes tänder.

Torka håret

När hon duschar krävs det att allt följer en viss rutin. Under tiden som hon blir tvättad vill hon själv hålla i duschslangen. Detta leder till att hon blöter ned hela håret. Hon vägrar att ha på sig en duschmössa. Efter duschen torkar assistenten håret med en hårtork. Hon har rätt att få håret helt torrt. Hon har långt hår vilket tar tid att torka. Hon vill inte ha den högsta effekten eftersom det då blir för varmt och ljudet för högt. Tidsuppskattningen för detta moment är cirka 15 minuter. Hon duschar tre gånger per dag. Den sammanlagda tidsåtgången för att torka håret är således 45 minuter per dag.

Dusch

Vid förra prövningen beviljades hon tid för personlig hygien med sammanlagt 17 timmar 30 minuter. Nu har endast 10 timmar 57 minuter beviljats. Det är svårt att se några objektiva omständigheter som talar för att det skulle vara skäligt att så kraftigt minska tiden. Ingenting talar för att hennes hjälpbehov i samband med hygien skulle vara mindre idag.

Hon kan gå in själv i duschen och vid vissa tillfällen kan hon stå kvar i duschen. Att det brukar gå till så är däremot en felaktig beskrivning. Allt måste ske på hennes villkor, vilket i praktiken betyder att det kan vara svårt att få in henne i duschen om hon inte vill medverka. Hon vill heller inte stå kvar i duschen om hon inte är på humör. Hon kan när som helst gå därifrån. Därför är yrkad tid för dusch rimlig. Tid ska beviljas för hela momentet, inklusive de små pauserna som uppstår när hon inte medverkar.

Kommunikation

Hon har stora svårigheter i sin kommunikation med andra. För att kommunikation ska godtas krävs det att en annan person måste ha kunskap om den funktionsnedsatte, om funktionsnedsättningen samt om sättet att kommunicera, se RÅ 2010 ref. 17. Det är styrkt att hon behöver stöttning i kommunikationen i vardagen. Man behöver ha kunskap om henne för att förstå om hon menar nej när hon säger nej eller om hon menar något annat. Hon har tidigare varit beviljad tid för kommunikation med 14 timmar i veckan. Hon är mutistisk och kan bara säga enstaka ord. Att en person verbalt kan säga ord är en omständighet som inte ensamt kan ligga till grund för att avslå hjälp med kommunikation. Det finns med andra ord inga krav på att en person inte ska kunna uttala ord eller krav på avsaknaden av ett språk för att bevilja personen hjälp med kommunikation. Hon yrkar tid för hjälp med kommunikation 20–30 minuter om dagen. Hon åberopar nya intyg som styrker att hon behöver assistans med kommunikation.

Annan hjälp som förutsätter ingående kunskap
Hon kan inte gå på daglig verksamhet, eftersom det inte har fungerat för henne. Hon har varit utåtagerande, slagit sönder en toalett, kastat sig framför en bil och försökt hoppa av i farten när hon åkt bil. Inte heller på hennes förra LSS-boende har det fungerat, då hon får svåra utbrott och varit aggressiv mot personal.

Det är först i samband med att hon fått personlig assistans och assistenter som har ingående kunskap om henne som det fungerat på ett någorlunda bra sätt. Även mot sina assistenter har hon varit utåtagerande. Det går inte att sätta in vikarier eftersom de saknar ingående kunskap om henne. Det har lett till att hon har blivit aggressiv och nya assistenter vill inte vara kvar längre eftersom det inte fungerar. Assistenterna har dygnet runt kontakt med god man som också måste åka till henne om någon inträffar som assistenterna inte kan hantera.

Hon är i behov av aktiv tillsyn av övervakande karaktär och för att utöva denna tillsyn behöver man ha ingående kunskap om henne och hennes funktionsnedsättning.

VAD FÖRSÄKRINGSKASSAN ANFÖR

Försäkringskassan vidhåller att hjälp med Vaxol är medicinsk behandling och omfattas därför inte av det grundläggande behovet hygien och inte heller av något annat grundläggande behov. Tiden ska därför inte godkännas.

Hjälp med kommunikation ska inte godkännas som ett grundläggande behov. Det framgår inte av den medicinska utredningen att [redacted] har fått diagnosen mutism och om hon kommunicerar med sin moder. Utredningen klarlägger inte [redacted] förmåga att kommunicera. Det saknas utredning om hennes förmåga att kommunicera från logoped eller

talpedagog. En sådan utredning baseras på bland annat tester av förmågan och beaktar även alternativa sätt att kommunicera. Av utredningen framgår att [redacted] svarar kortfattat när hon får en fråga. När man ska bedöma förmågan att kommunicera som grundläggande behov ska samtliga sätt att kommunicera utredas. Det finns alternativa sätt att kommunicera och kommunikation ska inte godkännas om det inte krävs ingående kunskaper om den funktionshindrade. Det saknas utredning om [redacted] kan använda skrift, bilder, kroppsspråk eller annat sätt för att kommunicera. Vidare ska det finnas ett verkligt behov av hjälp, dvs. konkreta situationer där behovet behöver tillgodoses konkret. Det krävs även att svårigheterna är av viss omfattning. De nya intygen beskriver [redacted] vid några enstaka tillfällen och ger inte tillräckligt underlag för att bedöma hennes förmåga att kommunicera.

[redacted] har yrkat att ytterligare tid ska beviljas för hjälp med att torka håret. Eftersom det saknas aktuell status när det gäller diagnosen tarm-prolaps och urininkontinens så ska ytterligare tid för hjälp med hygien inte godkännas.

Hjälp med aktiverings- och motiveringsinsatser för att genomföra ett grundläggande behov omfattas inte av de grundläggande behoven om det inte är fråga om kvalificerade motiveringsinsatser. Det saknas stöd i utredningen för att [redacted] numera har ett utåtagerande beteende. Förutsättningarna är inte uppfyllda för att bevilja assistansersättning för kvalificerade motiveringsinsatser och aktiv tillsyn som grundläggande behov.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Frågan i målet

Frågan i målet är om [redacted] har rätt till assistansersättning. För att så ska vara fallet krävs att hennes hjälpbehov avseende de grundläggande

behoven uppgår till mer än 20 timmar i veckan. Underinstanserna har bedömt att hennes grundläggande hjälpbehov uppgår till totalt 18 timmar 32 minuter i veckan.

Rättslig reglering

En försäkrad som omfattas av 1 § lagen [1993:387] om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, kan för sin dagliga livsföring få assistansersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i 9 a § samma lag (51 kap. 2 § första stycket socialförsäkringsbalken, SFB).

För rätt till assistansersättning krävs att den försäkrade behöver personlig assistans i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § LSS (51 kap. 3 § SFB).

Med personlig assistans avses ett personlig utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov) (9 a § LSS).

Rätten till assistansersättning ska omprövas sedan två år förflutit från senaste prövningen och vid väsentligt ändrade förhållanden (51 kap. 12 § första stycket SFB i tillämplig lydelse).

Öronvård

Kammarrätten anser att det inte är styrkt att [redacted] har behov av att använda Vaxol. Det finns därför inte skäl att beakta någon tid för denna åtgärd. Det saknar därmed betydelse om öronvården är att anse som medicinsk behandling, egenvård eller något annat.

Kommunikation

Högsta förvaltningsdomstolen har uttalat att det, utöver kunskap om kommunikationsformen och funktionsnedsättningen som sådana, ska krävas särskild kunskap om den funktionsnedsatte för att kommunikationen ska fungera (se rättsfallen HFD 2018 ref. 44 och RÅ 2010 ref. 17).

Överläkaren [redacted] anför i utlåtande den 3 augusti 2017 bland annat följande. Särskilt besvärligt för [redacted] är hennes kommunikationsstörning. Hon svarar bara ja eller nej och har därför svårt att uttrycka sig om hon ska åka färdtjänst, handla i affären eller liknande. [redacted] är mutistisk och har nedsatt intellektuell förmåga på grund av ett kroniskt tillstånd. I journalanteckning från det senaste läkarbesöket i februari 2017 angav den då aktuella läkaren att [redacted] helt undviker ögonkontakt. Hon svarar efter en stund ja, nej eller vet inte på frågor, varpå svaret inte är relaterat till frågan. [redacted] saknar helt orientering. Hon ger dålig formell och emotionell kontakt. Tillståndet var enligt den läkaren detsamma den 11 juni 2015 och den 19 januari 2015.

Läkaren [redacted] anför i intyg den 28 maj 2018 att hon har träffat och bedömt [redacted] och instämmer med vad [redacted] beskrivit i sitt utlåtande. Vidare anför hon följande. Patienten undviker ögonkontakt, sitter hopkurad och tittar bort under samtalet. Hon bedömer att ja- och nejsvarens innebörd inte är kopplade till frågorna alla gånger, utan att [redacted] kan ge slumpmässiga svar. Hon klarar inte några av aktiviteterna själv utan behöver hjälp med detta.

Psykologen [redacted] anför i intyg den 9 april 2018 bland annat följande. [redacted] ger enbart svar i ”ja” eller ”nej”. Hon kan troligtvis ta in frågan om det är en kort fråga, men det är tveksamt om hon kan ta in en fråga av längre karaktär även om det är en ledande fråga. Hon svarar även väldigt automatiskt ja eller nej och det är tveksamt om hon tar in varje fråga och kan förstå dess innebörd fullt ut. Hennes situation har snarare

försämrats vad gäller somatisk status, vilket självklart påverkar hennes mående, vilket också påverkar hennes redan bristande kommunikation. Om hon har tillgång till kommunikation under dagtid i form av inhandling av mat, promenader, besök på simhall och färdtjänst sover hon bättre, blir mindre orolig, går inte lika mycket fram och tillbaka i lägenheten och blir inte lika rastlös. Hon har då lättare att följa personalens instruktioner. Hennes hälsotillstånd påverkas av tillgången till kommunikation.

Av utredningen framgår att [redacted] kan svara ”ja”, ”nej” eller ”vet inte”. Svaren är dock inte alltid relaterade till frågorna. Hon kan ge slumpmässiga svar på frågor. Såvitt framgår av utredningen har hon även svårigheter att förstå frågor som riktas till henne. Den utredning som finns i målet ger en samstämmig bild av hennes svårigheter och har även gjort så över tid. Även om en logoped hade kunnat göra en mer utförlig bedömning anser kammarrätten att utredningen tillräckligt tydligt visar att [redacted] på grund av sitt funktionshinder har stora svårigheter med att kunna kommunicera. Det framgår också att det krävs kunskaper om hennes funktionsnedsättning, hennes sätt att kommunicera och om henne själv för att kunna hjälpa henne att kommunicera med utomstående personer.

Även om [redacted] inte på eget initiativ tar kontakt med andra personer behöver hon hjälp för att kunna kommunicera i affärer, i simhallen och hos läkare m.m. Eftersom hon inte har någon daglig verksamhet får det antas att hon har ett behov av aktiviteter utanför hemmet i stort sett dagligen. Kammarrätten bedömer att tidsåtgången för detta är av sådan omfattning att den, tillsammans med den övriga tid som godtagits, medför att [redacted] hjälpbehov avseende de grundläggande hjälpbehoven i vart fall överstiger 20 timmar i veckan. Hon har därför rätt till assistansersättning. Försäkringskassan ska som första instans närmare bestämma omfattningen av insatsen.

Övriga hjälpbehov

I fråga om de övriga hjälpbehoven gör kammarrätten samma bedömning som förvaltningsrätten.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Gertrud Forkman

Ann-Charlotte Borlid
referent

Andreas Sundberg

/Jennie Wenneberg

FÖRVALTNINGSRÄTTEN I MALMÖ
Avdelning 4

DOM
2018-04-05
Meddelad i Malmö

Mål nr
11522-17

KLAGANDE
[redacted]

Ombud: Johannes Ståhlnacke
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro

MOTPART
Försäkringskassan
Processjuridiska enheten, Malmö
Box 4153
203 12 Malmö

ÖVERKLAGAT BESLUT
Försäkringskassans beslut den 31 augusti 2017, bilaga 1

SAKEN
Assistansersättning

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Förvaltningsrättens beslut om inhibition upphör därmed att gälla.

Postadress Box 4522 203 20 Malmö
Besöksadress Kalendegatan 6
Telefon 040-35 35 00
Telefax 040-97 24 90
E-post: forvaltningsrattenimalmo@dom.se
www.forvaltningsrattenimalmo.domstol.se
Expeditionstid måndag–fredag 08:00–16:00

YRKANDE OCH INSTÄLLNING

[redacted] yrkar att hon ska beviljas assistansersättning i enlighet med ansökan. Alternativt yrkar hon att målet återförvisas till Försäkringskassan för vidare utredning. [redacted] yrkar att Försäkringskassans beslut inte ska gälla i avvaktan på rättens slutliga avgörande, inhibition. Hon anför i huvudsak följande. Vid föregående prövning bedömdes hennes grundläggande behov uppgå till en omfattning av 126 timmar per vecka. Det har inte tillkommit någon utredning som indikerar att hennes funktionsförmåga skulle ha förbättrats. Det finns inte heller någon ny praxis som ger stöd för Försäkringskassans beslut. Insatser enligt lagen om särskilt stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ska vila på kontinuitetsprincipen och det är Försäkringskassan som har bevisbördan för att hennes hjälpbehov har minskat vid omprövning. Försäkringskassan har inte uppfyllt bevisbördan avseende minskningen av hennes assistansersättning.

Hon behöver hjälp med att rengöra sina öron med Vaxol. Detta bör anses vara ett grundläggande behov eftersom det är ett hjälpbehov som syftar till personlig hygien och är av integritetskänslig karaktär. Rengöringingen görs två gånger per vecka och tar sammanlagt tio minuter. Hennes hjälpbehov med tandvård är mer omfattande än vad Försäkringskassan godkänt. Det tar cirka fem minuter per gång för henne att rengöra tänderna eftersom hon inte alltid medverkar och åtgärden måste ske på hennes villkor. Hon blöter ner håret tre gånger per dag och behöver därför hjälp med att torka håret. Tidsuppskattning för detta moment är cirka 15 minuter per gång, den sammanlagda tidsåtgången är alltså 45 minuter per dag. Försäkringskassan har endast beaktat fem minuter per dag för detta hjälpbehov. Hennes hjälpbehov vid duschning är mer omfattande än vad Försäkringskassan godkänt. Allting måste ske på hennes villkor och det är svårt att få in henne i duschen om hon inte vill medverka. Hon vill inte heller stå kvar i duschen om hon inte är på humör.

Försäkringskassan har vid föregående prövning bedömt att hon har ett grundläggande behov avseende kommunikation om två timmar per dag. Hennes funktionsnedsättning har inte förbättrats sedan dess och hon har fortfarande ett hjälpbehov avseende kommunikation med 20-30 minuter per dag. Det är en felaktig beskrivning att det skedde kommunikation mellan Försäkringskassans handläggare och henne vid hembesöket. Handläggaren ställde ja eller nej frågor som hon svarade på. Att hon svarade jakande på ledande frågor säger ingenting om hennes förmåga att kommunicera självständigt. Läkarutlåtande utfärdat av överläkare [redacted] bekräftar att hennes förmåga att kommunicera är av sådan karaktär att hon ska beviljas rätt till hjälp med kommunikation. Det finns inga uppgifter i det medicinska underlaget om att hon kan samtala och göra sig förstådd eller uttrycka sig verbalt. Hon är mutistisk och kan bara säga enstaka ord. Hon kan därför inte föra eller delta i en dialog.

Hon har behov av annan hjälp som förutsätter ingående kunskap. Hon kan inte gå på daglig verksamhet eftersom hon har varit utåtagerande och bl.a. slagit sönder en toalett och kastat sig framför en bil. Det fungerade inte heller på hennes förra LSS-boende. Hon fick svåra utbrott, var aggressiv mot personal och var rymningsbenägen. Även mot sina personliga assistenter har hon varit utåtagerande. Det går inte att sätta in vikarier eftersom de saknar ingående kunskap om henne, vilket leder till att hon har blivit aggressiv.

Försäkringskassan bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Vid en tvåårsomprövning är Försäkringskassan inte bunden av tidigare bedömning och det är den enskilde som har bevisbördan för att rätt till assistansersättning föreligger. Vid tidigare prövningar har Försäkrings-kassan beviljat tid för grundläggande behov som inte var av mycket personlig karaktär, exempelvis tid för hjälp med måltider trots att [redacted] klarade av att äta själv. Försäkringskassan anser att tidigare bedömning

och beräkning av hjälpbehovet var en alltför generös tillämpning av reglerna om personlig assistans och assistansersättning. [redacted] har lämnat in ett läkarintyg utfärdat av överläkare [redacted] den 3 augusti 2017. Av intyget framgår inte att hon har en utvecklingsförsening. Vidare framgår att det är främst modern som beskriver [redacted] tillstånd. Läkarutlåtandet har således baserats på uppgifter från en närstående person som arbetar som personlig assistent åt [redacted] och får därför anses ha ett begränsat bevisvärde. Av läkarutlåtandet framgår att [redacted] behöver hjälp och stöd men det är inte specificerat vilken hjälp som hon behöver, vilka aktiviteter hon kan klara själv eller vilka aktiviteter hon kan klara med hjälp av motiveringsinsatser, som normalt inte omfattas av de grundläggande behoven. Försäkringskassan vidhåller att utredningen inte ger stöd för att tid för hjälp med kommunikation ska godkännas som ett grundläggande behov eftersom det saknas utredning om hennes förmåga att kommunicera. En utredning från logoped är nödvändig för att klarlägga om hon har förmåga att kommunicera med alternativa kommunikationssätt. [redacted] har uppgett att hon har haft ett utåtagerande beteende på daglig verksamhet, korttidsverksamhet och LSS-boende men någon dokumentation om detta har inte lämnats in. Försäkringskassan vihåller att särskild tid för hjälp med öronvård inte ska beviljas. Det finns ingen medicinsk utredning som ger stöd för att [redacted] behöver denna hjälp. Om hjälpen utförs omfattas den inte av det grundläggande behovet hygien, utan det är fråga om ett övrigt hjälpbehov. Enligt information på internet säljs Vaxol i sprayflaska och kan användas en till två gånger per vecka. Det krävs ingen efterbehandling, och omfattningen av behovet är således någon minut per vecka.

MÅLETS HANDLÄGGNING

Förvaltningsrätten har i beslut den 27 oktober 2017 bestämt att det överklagade beslutet tills vidare inte ska gälla (inhibition).

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser framgår av det överklagade beslutet.

Frågan om skäl för återförvisning föreligger

Det har enligt förvaltningsrättens mening inte framkommit skäl för att återförvisa målet till Försäkringskassan. Yrkandet om återförvisning ska därför avslås och målet prövas i sak.

Frågan om rätt till assistansersättning

Frågan i målet är om [redacted] har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov i sådan omfattning att hon har rätt till assistansersättning. För sådan rätt krävs att hon behöver personlig assistans i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan för sina grundläggande behov. Det är [redacted] som ska göra sannolikt att tidsåtgången för att tillgodose hennes hjälpbehov är högre än den tid som godtagits av Försäkringskassan (jfr t.ex. Kammarrättens i Jönköping dom den 28 oktober 2011 i mål nr 353-11).

Öronvård

[redacted] har anfört att hon har behov av behov av personlig assistans för hjälp med att rengöra sina öron med Vaxol två gånger per vecka. Enligt förvaltningsrättens bedömning är hjälp med användning av Vaxol inte ett hjälpbehov av sådan karaktär att den kan anses avse ett grundläggande behov (jfr HFD 2012 ref. 41). Ytterligare tid för detta hjälpbehov ska således inte beaktas.

Personlig hygien samt av- och påklädning

I målet är ostridigt att [redacted] behöver hjälp för att få sina grundläggande behov i form av personlig hygien samt av- och påklädning tillgodosedda. Försäkringskassan har funnit att dessa behov kan tillgodoses med personlig assistans under i genomsnitt 18 timmar och 32 minuter per vecka. [redacted] anför att hjälpbehovet är större bl.a. för hjälp med tandvård, hårtorkning och duschning. Förvaltningsrätten, som anser att utredningen inte ger stöd för att omfattningen av den hjälp som [redacted] behöver i dessa delar är större, instämmer i Försäkringskassans bedömning. Hon kan således inte tillgodoräknas någon ytterligare tid för dessa behov.

Måltider

Försäkringskassan har i sin beräkning inte godtagit någon tid för måltider som grundläggande behov. Av utredningen framgår att [redacted] själv kan föra mat och dryck till munnen samt att assistans inte behövs för att hjälpa till att slutföra måltider. Mot denna bakgrund anser förvaltningsrätten att [redacted] inte gjort sannolikt att det föreligger ett grundläggande behov av hjälp i samband med måltider.

Kommunikation

Av utredningen framgår att [redacted] har svårigheter i sin kommunikation med andra. [redacted] mamma, som också arbetar som personlig assistent åt henne, uppger att hon utöver att säga ja eller nej endast kan säga ett fåtal ord. När man ställer frågor till henne som exempelvis ”Vad heter ni?” svarar hon ofta ”Vet inte”. Man bör därför läsa av hennes kroppsspråk i de flesta fall. Enligt mamman kan [redacted] förstå instruktioner till viss del. Av läkarintyg utfärdat den 3 augusti 2017 av överläkare [redacted] framgår att [redacted] behöver tillgång till personlig assistans vad gäller kommunikation med

andra. Hon är avskärmad och svarar endast ja, nej eller vet ej. Hennes svar är inte alltid relaterat till frågan. De assistenter hon har behöver kunskap om henne och hennes tillstånd. Av Försäkringskassans utredning framgår att [redacted] tilltalas av både god man och Försäkringskassans handläggare vid utredningssamtal den 6 juli 2017. Hon besvarar frågor med ”ja”, ”nej” och ”jag vet inte”. Någon tolkning behövdes inte av god man i samband med att handläggaren kommunicerade med [redacted]

Förvaltningsrätten konstaterar att läkarintyget utfärdat den 3 augusti 2017 saknar objektiva undersökningsfynd. Intyget är baserat på journaluppgifter från tidigare läkarbesök den 6 februari 2017, den 11 juni 2015 och den 19 januari 2015. Vidare framkommer att det främst är [redacted] mamma som beskriver hennes tillstånd och att [redacted] först fick kännedom om [redacted] den 3 augusti 2017. Förvaltningsrätten anser mot nämnda bakgrund att läkarutlåtandet får anses ha ett begränsat bevisvärde. I övrigt saknas t.ex. utlåtande av logoped eller annan utredning i målet som klarlägger [redacted] förmåga till kommunikation. Enligt förvaltningsrättens mening går det inte att dra några säkra slutsatser när det gäller omfattningen och arten av [redacted] svårigheter att kommunicera med andra. Den bild som sammantaget framkommer är emellertid att [redacted] har en, om än begränsad, förmåga att förmedla och ta emot budskap i förhållande till andra personer. Hennes svårigheter att kommunicera med andra synes vara av sådant slag att det räcker med allmänna kunskaper om personer med den typ av funktionsnedsättning som hon har. Mot denna bakgrund ger utredningen inte tillräckligt stöd för att [redacted] svårigheter att kommunicera med andra är av sådant slag att det krävs hjälp av personer med kunskap om [redacted] hennes funktionshinder och kommunikationssätt för att möjliggöra kommunikation med andra. Under sådana omständigheter utgör [redacted] behov av hjälp med kommunikation inte ett grundläggande behov.

Annan hjälp som förutsätter ingående kunskap

Av utredningen i målet framgår att [redacted] har behov av hjälp och tillsyn i sin vardag. Enligt förvaltningsrätten saknas emellertid stöd i utredningen för att [redacted] beteende är av den art och frekvens att det krävs aktiv tillsyn av någon med ingående kunskaper om henne för att förhindra att hon skadar egendom, sig själv eller andra. Vidare framgår inte att hon genom kvalificerade motivations- eller aktiveringsinsatser själv utför något av de övriga grundläggande behoven. Utredningen i målet visar inte annat än att det är tillräckligt med en person som har kunskap om funktionshindret och en mer allmän information om [redacted] för att hon ska få den tillsyn hon behöver. Det är då inte fråga om sådan aktiv tillsyn som utgör ett grundläggande behov.

Sammanfattning

Vid en sammantagen bedömning finner förvaltningsrätten att utredningen inte ger stöd för att [redacted] behov av hjälp för att tillgodose sina grundläggande behov överstiger 20 timmar per vecka. Assistansersättning kan därför inte beviljas, varför överklagandet ska avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 3104/1 B)

Cecilia Kuylenstierna
Rådman

I avgörandet har även nämndemännen Kurre Halvardsson, Maria Nilsson och Robert Burén deltagit. Rätten är enig.

Emma Elversson har föredragit målet.

Försäkringskassan

GF Omprövning

170353839894_2017-0022677355 1 (6)

Datum
2017-08-31

Personnummer
[redacted]

Humana Assistans AB
Johannes Ståhlnacke
Box 184
701 43 Örebro

Avser: [redacted]

Omprövning av beslut om assistansersättning

Beslut

Försäkringskassan ändrar inte beslutet som fattades den 21 augusti 2017.

Beskrivning av ärendet

Det tidigare beslutet

Försäkringskassan beslutade den 21 augusti 2017 att du inte har rätt till assistansersättning från och med den 22 augusti 2017. För att du ska hinna ordna ditt behov av stöd på annat sätt betalar Försäkringskassan ut assistansersättning till och med oktober 2017.

Försäkringskassan har gjort en uppföljning av din rätt till assistansersättning eftersom det förflutit mer än två år sedan din rätt till assistansersättning senast prövades. Av utredningen i ärendet framkommer att du bedöms tillhöra personkrets 1 enligt 1 § LSS, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Detta innebär att du tillhör en personkrets som kan ha rätt till assistansersättning. För att ha rätt till assistansersättning krävs att behovet av personlig assistans för de grundläggande behoven uppgår till i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka. Enligt Försäkringskassans utredning och beslut understiger ditt behov av personlig assistans för de grundläggande behoven 20 timmar per vecka.

Din begäran om omprövning

Du har genom ombud begärt omprövning av beslutet. I begäran om omprövning yrkar ni på att Försäkringskassan beviljar dig assistansersättning i ansökt omfattning eller i den omfattning som bedöms skälig. Ni framför synpunkter avseende moment gällande personlig hygien, kommunikation samt annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper. Synpunkterna har tidigare framförts i samband med ursprungsbeslutet.

Motivering till beslutet

En person har rätt att för sin dagliga livsföring få assistansersättning från Försäkringskassan om hon tillhör den personkrets som kan ha rätt till assistansersättning och om hennes behov av personlig assistans för de grundläggande behoven överstiger 20 timmar per vecka. Du tillhör den personkrets som kan ha rätt till assistansersättning.

Behov av stöd för de grundläggande behoven innefattar hjälp med personlig hygien, hjälp med måltider, hjälp med att klä av och på sig, hjälp med att kommunicera med

andra samt hjälp som förutsätter ingående kunskap. Det ska vara fråga om hjälp eller stöd av mycket personlig karaktär och insatsen ska vara förbehållen situationer av krävande eller på annat sätt komplicerad natur. I bedömningen av de grundläggande behoven, hjälp med personlig hygien, hjälp med måltider, hjälp att klä av och på sig, beaktas endast de aktiva handgripliga hjälpinsatserna.

Ett beslut om assistansersättning ska gälla oförändrat under två år, om förhållandena inte ändras väsentligt innan. Efter två år, eller tidigare vid väsentligt ändrade förhållanden, ska en uppföljning ske. Både förutsättningarna för assistansersättning och antalet assistanstimmar som ersättning ska kunna betalas ut för ska prövas.

Eftersom Försäkringskassan vid uppföljning också ska ta ställning till om det sedan föregående prövning tillkommit författningar, rättspraxis eller annan normering som påverkar rätten till assistansersättning är Försäkringskassan inte på något sätt bunden av tidigare beslut vid bedömningen av tidsåtgången för olika behov.

Det kan finnas ett omfattande behov av hjälp och stöd i vardagen, utan att det för den skull finns rätt till personlig assistans. Bedömningen av de grundläggande behoven är en bedömning av rätten till personlig assistans, inte en bedömning av det totala hjälpbehovet. Hjälpbehov som tillgodoses genom annat samhällsstöd ger i regel inte rätt till assistansersättning.

Grundläggande behov

Personlig hygien

Försäkringskassan har i ursprungsbeslutet beaktat tid med 1 timme och 39 minuter per dag, sammanlagt 11 timmar och 32 minuter per vecka, för hjälp i samband med skötsel av personlig hygien. Försäkringskassan har i beräkningen tagit i beaktande att du har ett omfattande behov av dusch och avtvättning på grund av dina magproblem.

Försäkringskassan finner vid omprövning inte stöd för att göra någon annan bedömning än vad som gjorts i ursprungsbeslutet. Försäkringskassan finner vid omprövning att samtliga moment där du är i behov av hjälp har tagits upp i beräkningen och att den beräknade tiden är rimlig utifrån de hjälpbehov som beskrivs i utredningen av ditt ärende.

På- och avklädning

Försäkringskassan har i ursprungsbeslutet beaktat tid med 1 timme per dag, sammanlagt 7 timmar per vecka, för hjälp med på- och avklädning. Försäkringskassan har beaktat att du förutom ombyte morgon och kväll har behov av flertalet ombyten under dagen på grund av dina magproblem. Beaktad tid har beräknats med hänsyn till att tiden varierar mellan olika ombyten beroende på att det inte alltid krävs ett fullständigt ombyte.

Försäkringskassan vidhåller bedömningen vid omprövning. Den beaktade tiden bedöms väl tillgodose ditt behov av hjälp i samband med på- och avklädning. Ingen ytterligare tid kan beaktas.

Måltider
Försäkringskassan har inte beaktat tid för hjälp i samband med måltider med hänvisning till att du klarar av att äta och dricka på egen hand.

Försäkringskassan har vid omprövning inte funnit stöd för att göra någon annan bedömning än i ursprungsbeslutet. För att hjälp med måltiden ska beaktas som ett grundläggande behov krävs att den försäkrade behöver hjälp med intagandet av måltiden. Med det menas att den försäkrade behöver hjälp med att föra maten till munnen. Då det framkommer av utredningen i ditt ärende att du själv har förmåga att föra mat och dryck till munnen föreligger inget grundläggande behov av hjälp i samband med måltider. Ingen tid kan beaktas.

Kommunikation
Försäkringskassan har inte beaktat tid för hjälp i samband med kommunikation med hänvisning till att du inte bedöms uppfylla kriterierna för vad som kan anses vara ett grundläggande behov av hjälp med kommunikation.

För att kommunikation ska beaktas som ett grundläggande behov krävs att en annan person, den personliga assistenten, ska behöva kunskap om den försäkrade, om funktionsnedsättningen och om sättet att kommunicera. Personen ska ha sådana svårigheter att förmedla och ta emot budskap att den som ger assistans behöver ingående kunskap om personen. Det innebär att det måste finnas en svårighet för andra att förstå vad personen vill och att det är nödvändigt att ha den personliga assistenten närvarande för att kommunikation överhuvudtaget ska vara möjlig. Syftet med det grundläggande hjälpbehovet kommunicera med andra är att möjliggöra för personen att både upprätthålla och skapa sociala kontakter med andra människor. Det behöver alltså inte vara visat att personen i dag har många sociala relationer, men man behöver ändå bedöma sannolikheten utifrån personens önskan att upprätthålla sociala relationer.

Av utredningen i ditt ärende framgår att du inte har något spontant tal utan endast svarar på frågor med "ja", "nej" och "vet inte". Det framgår vidare att du uppmärksammar din omgivning främst genom fysisk närvaro och att du aldrig själv söker upp en annan person för att kommunicera. Vid Försäkringskassans utredningssamtal tilltalades du av både god man och av Försäkringskassans handläggare och besvarade då frågor med jakande och nekande svar. Försäkringskassan bedömer vid omprövning att det inte finns stöd för att göra en annan bedömning än vad som har gjorts i ursprungsbeslutet. Försäkringskassan bedömer utifrån det samlade underlaget i ditt ärende att de grundläggande kriterierna för hjälp i samband med kommunikation som grundläggande behov inte kan anses vara uppfyllda. Det finns därutöver inget stöd för att du söker, eller försöker upprätthålla sociala kontakter med andra människor, vilket är syftet med det grundläggande behovet kommunikation. Den hjälp du är i behov av i samband med formella kontakter med vårdgivare och myndigheter tillgodoses av god man. Ingen tid kan således beaktas.

Annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper
Försäkringskassan har inte beaktat tid för annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper eftersom den hjälp du är i behov av inte bedöms kräva ingående kunskap på så sätt som avses enligt praxis.

Försäkringskassan vidhåller bedömningen vid omprövning. Med annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade menas enligt praxis aktiv tillsyn av övervakande karaktär. Tillsynen ska vara kvalificerad och syfta till att förmå personen att själv utföra något av de andra grundläggande behoven (kvalificerade motivations- och aktiveringsinsatser) eller begränsa allvarliga konsekvenser av ett utåtagerande beteende (att egendom skadas eller att personen skadar sig själv eller andra).

För att aktiv tillsyn av övervakande karaktär ska vara ett grundläggande behov måste det krävas att assistenten har ingående kunskaper om personen för att kunna utföra tillsynen. Om det räcker med adekvat utbildning i funktionsnedsättningen och om det räcker med att man får kunskap om personen och funktionsnedsättningen utifrån medicinsk dokumentation och adekvata säkerhetsåtgärder, kan det inte anses krävas ingående kunskaper om just den enskilde personen.

Utifrån det samlade underlaget i ditt ärende framgår tydligt att du har behov av hjälp och stöd för att du ska klara din vardag. Försäkringskassan finner dock inte stöd för att du genom kvalificerade motivations- och aktiveringsinsatser själv utför något av de övriga grundläggande behoven, eller att det krävs frekventa ingripanden av dina assistenter på grund av ett aggressivt och utåtagerande beteende. Således saknas grundläggande förutsättningar för att kunna beakta tid för annan hjälp som förutsätter ingående kunskap.

Försäkringskassans bedömning

Försäkringskassan har vid omprövning gått igenom ärendet på nytt och tagit del av de synpunkter som du lämnat i samband med din begäran om omprövning. Försäkringskassan bedömer att det sammantagna underlaget i ditt ärende inte ger stöd för något annat ställningstagande än det som gjorts i ursprungsbeslutet. Beslutet som fattades den 21 augusti 2017 ändras inte.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Det här beslutet är grundat på följande bestämmelser:

- 1, 9 och 9a §§ lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.
- 51 kap. 2-3, 12 §§ socialförsäkringsbalken.
- 113 kap. 7 § socialförsäkringsbalken.

Är du inte nöjd med beslutet?
Läs på nästa sida om vad du kan göra.

Försäkringskassan

Ted Karlsson

Är du inte nöjd med beslutet?

Om du tycker att det här beslutet är fel kan du överklaga det hos förvaltningsrätten. I så fall ska du skicka ett brev till Försäkringskassan.

Brevet måste komma in inom två månader från den dag du tagit del av beslutet. Försäkringskassan skickar sedan brevet till förvaltningsrätten.

Brevet ska innehålla följande uppgifter:

- Vilket beslut som du vill överklaga.
- Hur och varför du vill att beslutet ska ändras.
- Ditt namn, personnummer, adress och telefonnummer.

Om du anlitar ombud vill förvaltningsrätten att du anger ombudets namn, adress och telefonnummer.

Ett överklagande skickas till Försäkringskassan, OMP, Box 70320, 107 23 Stockholm.

Information

Försäkringskassan har inte behörighet att fatta beslut om inhibition. Ett inhibitionsyrkande kan framställas först i samband med ett eventuellt överklagande av omprövningsbeslut till Förvaltningsrätten.

Har du assistans under tiden förvaltningsrätten prövar ditt överklagande?

Om förvaltningsrätten ändrar Försäkringskassans omprövningsbeslut och beviljar dig assistansersättning så kan du få ersättning för tid före förvaltningsrättens dom. Detta gäller även om förvaltningsrättens dom överklagas och ändras i kammarrätten. Detta gäller under förutsättning att den utförda assistansen har redovisats till Försäkringskassan.

Har du frågor?

Du är välkommen att ringa till Försäkringskassans kundcenter om du har några frågor.

Kontaktuppgifter
Försäkringskassan, OMP
Box 70320
107 23 Stockholm

Telefon: 0771-524 524
www.forsakringskassan.se
Org.nr: 202100-5521

SVERIGES DOMSTOLAR

Bilaga

HUR MAN ÖVERKLAGAR – PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom två månader** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

Sista dagen för överklagande är i regel den dag som genom sitt tal i månaden motsvarar den dag Ni fick del av beslutet. Om Ni fick del av förvaltningsrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om Ni fick del av beslutet en dag med ett tal i månaden som inte finns i slutmånaden löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag. Om Ni fick del av beslutet t.ex. den 31 juli måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 september.

Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

DV 3104/1 B • 2013-06 • Producerat av Domstolsverket

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom två månader* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

För en enskild klagande är sista dagen för överklagande två månader från den dag då han/hon fick del av kammarrättens beslut. Om klaganden fick del av kammarrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om klaganden fick del av beslutet t.ex. den 31 juli, som inte har någon motsvarighet två månader senare, löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag, dvs. i det här exemplet den 30 september. Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges.Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.